

مطالعه تطبیقی
دلیل
و جایگاه آن در
نظام کیفری ایران و فقه شافعی

منوچهر صادقی
قاضی دادگستری و مدرس دانشگاه
مهر ماه ۱۳۹۴

مطالعه تطبیقی

دلیل

و جایگاه آن در نظام
کیفری ایران و فقه شافعی

صادقی، منوچهر، ۱۳۴۹

ایران، قوانین و احکام

مطالعه تطبیقی دلیل و جایگاه آن در نظام

کیفری ایران و فقه شافعی / منوچهر

صادقی.

نشر احسان، ۱۳۹۴.

۱۲۵ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۰۰۷-۴

ادله اثبات دعوی

ادله اثبات دعوی (فقه شافعی)

ادله اثبات دعوی -- ایران

حقوق جزا (فقه) -- ایران

رده بندی کنگره: ۱۷۸۰/ص۲م۶ KMHF

رده بندی دیویی: ۵۵۰۶۴/۳۴۷

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۶۲۰۸۴

مؤلف: منوچهر صادقی

ناشر: نشر احسان

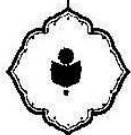
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

چاپخانه: مهارت

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۹-۰۰۷-۴

نشر

تهران، خ انقلاب، روی دانشگاه تهران.
پاساز فروزنده، شماره ۴۰۶، تلفن: ۶۶۹۵۴۴۰۴

فهرست مطالب

۹	 سخن مؤلف
۱۱	 فصل اول: دلیل و تحولات تاریخی آن
۱۳	 مبحث اول: مفهوم شناسی
۱۷	 گفتار اول: اقسام ادله
۱۷	 بند اول: اقسام ادله به لحاظ امر یا امور مورد اثبات
۱۷	 بند دوم: اقسام ادله به لحاظ درجه اعتبار
۲۰	 اقسام حقوق
۲۱	 نوع دوم، حقوق مردمان
۲۲	 نوع سوم از حقوق مردم
۲۳	 نوع اول از حقوق الهی
۲۳	 نوع دوم حقوق الهی
۲۴	 نوع سوم از حقوق الهی
۲۵	 گفتار دوم: مقایسه ادله اثبات دعوا در
۲۵	 دعاوی حقوقی و کیفری
۲۵	 بند اول: اشتراکات ادله در دعاوی حقوقی و کیفری
۲۶	 بند دوم: تمایزات ادله در دعاوی حقوقی و کیفری
۲۶	 ۱- از جهت شخص استفاده کننده
۲۷	 ۲- از جهت هدف استناد
۲۸	 ۳- از جهت کمیت
۲۹	 ۴- از جهت قابلیت تجزیه و عدم آن
۲۹	 ۵- از جهت زمان تهته
۳۱	 مبحث دوم: تحولات تاریخی مربوط به ادله اثبات دعاوی کیفری
۳۲	 گفتار اول: دوران باستان
۳۲	 بند اول: اختیار مطلق رؤسای قبایل
۳۳	 بند دوم: قتال قضایی یا آزمایش ایزدی
۳۵	 گفتار دوم: دوران معاصر

بند اول: دلایل قانونی.....	۳۵
بند دوم: اقناع وجدان قضایی.....	۳۶
بند سوم: دلایل علمی.....	۳۷
فصل دوم: بایسته‌های مربوط به ادله کیفری و مشروعیت آن.....	۳۹
مبحث اول: جایگاه دلیل در امور کیفری.....	۴۱
گفتار اول: جایگاه عقلی.....	۴۲
گفتار دوم: جایگاه قانونی.....	۴۶
بند اول: اصول حاکم بر تحصیل دلیل در حقوق موضوعه و فقه شافعی.....	۴۸
۱- اصل آزادانه بودن تحصیل دلیل.....	۴۸
۲- اصل لزوم مشروع بودن تحصیل دلیل.....	۵۲
بند دوم: مبانی اصل لزوم مشروع بودن گردآوری دلایل.....	۵۵
۱- صیانت از حقوق شهروندی.....	۵۵
۲- صیانت از شأن دستگاه قضایی.....	۵۸
مبحث دوم: عدم اعتبار دلایل مکشوفه از طرق غیرقانونی.....	۶۳
گفتار اول: الزامات قانونی حاکم بر روش‌های گردآوری دلایل.....	۶۴
بند اول: الزامات قانونی در سطح بین‌المللی.....	۶۴
بند دوم: الزامات قانونی در سطح داخلی و فقه شافعی.....	۶۸
اختلاف شهادت از حیث تعداد شهود.....	۷۲
نوع اول: حق‌الله.....	۷۳
گفتار دوم: علل رد دلایل کسب مکشوفه از طریق.....	۷۴
روش‌های نامشروع.....	۷۴
بند اول: اخلاق قضایی.....	۷۴
بند دوم: اصول کلی حقوقی.....	۷۷
فصل سوم: قواعد و الزامات حاکم بر استنادپذیری ادله تحصیلی از روش‌های غیرقانونی.....	۸۱
مبحث اول: بررسی مفاد قاعده معتبر نشناختن ادله تحصیلی از روش‌های غیرقانونی در	
ایران.....	۸۳
گفتار اول: پذیرش یا عدم پذیرش قاعده معتبر نشناختن ادله در نظام عدالت کیفری ایران	
.....	۸۴
گفتار دوم: مقایسه نظام‌های عدالت کیفری ایران و فقه شافعی در مورد معتبر نشناختن	
ادله.....	۸۸
مبحث دوم: بررسی مفاد قاعده تحصیل دلیل در ایران.....	۹۳
گفتار اول: رویکرد دکترین.....	۹۴

- گفتار دوم: مصادیق قانونی استنادناپذیری ادله تحصیلی از روش‌های غیرقانونی در نظام
 ۹۷ تقنینی ایران
- گفتار سوم: رویکرد قضایی ۱۰۳
- بند اول: رویه‌های قضایی دادگاه‌های کیفری ایران در خصوص استنادناپذیری ادله
 ۱۰۳ تحصیل از روش‌های غیرقانونی
- بند دوم: تعدیل مفاد اصل مشروعیت تحصیل دلیل در رویه قضایی ایران ۱۰۶
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات ۱۰۹
- منابع ۱۱۵
- الف- منابع فارسی ۱۱۵
- الف- ۱: کتاب‌ها ۱۱۵
- الف - ۳: رساله‌ها و پایان نامه‌ها ۱۲۲
- الف - ۴: جزوات و تفریحات درسی ۱۲۲
- ب- منابع عربی ۱۲۴
- ج- قوانین، مقررات، آیین نامه‌ها و لوایح داخلی ۱۲۴
- ج- ۱: قوانین ۱۲۴
- ج- ۲: آیین نامه‌ها ۱۲۴
- ج- ۳: لوایح ۱۲۵

سخن مؤلف

اسلام تنها دینی است که داعیه جاودانگی و جهانی بودن را داشته و با استدلال محکم عقلی و دارا بودن تعالیم آموزنده بشری این امتیاز را به خود اختصاص داده و با برنامه‌های ظریف و دقیق در تمام ابعاد وجودی انسان برای حیات فردی و اجتماعی او نظامی را تدارک دیده و بخش اعظم تعالیم خود را در جنبه‌های اجتماعی نهاده است.

از نظر فقهی مرحله‌ی علم به چیزی را، مرحله‌ی اثبات گویند و چون در علم خطا هم واقع می‌شود بنابراین ممکن است مرحله‌ی اثبات مطابق مرحله‌ی ثبوت نباشد. به عبارت دیگر مرحله‌ی واقعیت که مستقل از علم و دانش برای خود وجود دارد را عالم ثبوت گویند و مرحله‌ی اطلاع و علم و کشف را مرحله‌ی اثبات نامند. مکاتب حقوقی اعم از الهی و مادی یکی از اهدافشان کاهش یا حذف فاصله میان مرحله ثبوت و اثبات و یا برقراری نسبت معقول میان این دو بوده است.

به طور کلی ما با سه حقیقت روبرو هستیم: حقیقت واقعی، حقیقت قضایی و حقیقت خیالی

حقیقت واقعی همان عالم ثبوت است و حقیقت قضایی مبتنی بر اثبات قضایی است و حقیقت خیالی مبتنی بر اثبات عرفی و خیالی است.

اثبات قضایی مقید به شیوه و طریق خاص قانونی و محدود به ادله معین است و باید نزد قاضی و در محکمه باشد ولی اثبات عرفی چنین نیست و صرفاً

ثابت نمودن هر ادعایی به هر وسیله و با هر طریق و شیوه را گویند. ولی اثبات محض به صورت عام و کلی است و اثبات عرفی مبتنی بر احساسات و خیالات و تصورات است.

دلیل از ارکان اصلی فرآیند دادرسی است و مقصود آن نیز کشف حقیقت است و به دلیل اینکه حقیقت در امور کیفری به خلاف امور مدنی به راحتی قابل شناسایی و تشخیص نیست لذا حقوقدانان قائل به وجود و ایفای نقش فعال برای قاضی کیفری شده‌اند و تحصیل دلیل را برای وی صادق می‌دانند. بدین ترتیب اصل آزادانه بودن دلیل در امور کیفری توسط اصل دیگری تحت عنوان "مشروع بودن تحصیل دلیل" تعدیل و محدود شده است.

هدف از تحقیق و تدوین این اثر که تحصیل دلیل در حقوق کیفری ایران و فقه شافعی است فراهم آوردن امکان شناخت جامع‌تر نسبت به فقه شافعی و مقایسه آن با حقوق کیفری ایران می‌باشد که می‌تواند در حقوق داخلی به کار آید و مطالعه کنندگان را نسبت به تطبیق آن آگاه سازد.

در پایان از خردورزان و اندیشمندان و اساتید بزرگوار که در خصوص تحصیل دلیل قلم را به چرخش درآورده‌اند، سپاس دارم و این نوشتار را که مرقومه‌ای تطبیقی و علمی در این مقام است به پیشگاه همه دانشوران تقدیم می‌دارم به امید اینکه قبول افتد و در نظر آید.

منوچهر صادقی

اردیبهشت ماه ۱۳۹۲